

Specifičnosti škola i propisi o poduzimanju mjera zaštite prava učenika i radnika škole

Zdenka Čukelj, prof.

zdenka.cukelj@mzos.hr

Članak 66.

- Obrazovanje je u Republici Hrvatskoj svakomu dostupno, pod jednakim uvjetima, u skladu s njegovim sposobnostima.
- Obvezno obrazovanje je besplatno u skladu sa zakonom.

Ustav Republike Hrvatske

- Ustav Republike Hrvatske (pročišćeni tekst)
- Ustavni zakon za provedbu Ustava Republike Hrvatske
- Zakon o grbu, zastavi i himni Republike Hrvatske te zastavi i lenti predsjednika Republike Hrvatske
- Zakon o hrvatskom državljanstvu (redakcijski pročišćeni tekst)
- Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor (pročišćeni tekst)
- Temeljne odrednice Ustava Republike Hrvatske
- Abecedno pojmovno kazalo Ustava

Petnaesto izmijenjeno i dopunjeno izdanje

1. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi
2. Zakon o umjetničkom obrazovanju
3. Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina
4. Zakon o udžbenicima za osnovnu i srednju školu
5. Zakon o agenciji za odgoj i obrazovanje
6. Zakon o stručno-pedagoškom nadzoru
7. Zakon o prosvjetnoj inspekciji
8. Državni pedagoški standard osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja
9. Pravilnik o postupku utvrđivanja psihofizičkoga stanja djeteta, učenika te sastavu stručnoga povjerenstva
10. Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi
11. Pravilnik o sadržaju i obliku svjedodžbi i drugih javnih isprava te pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji
12. Pravilnik o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi
13. Pravilnik o pedagoškoj mjeri odgojno-obrazovnog tretmana produženog stručnog postupka
14. Pravilnik o provođenju pripreme i dopunske nastave za učenike koji ne znaju ili nedostavno znaju hrvatski jezik i nastave materinskoga jezika i kulture države podrijetla učenika
15. Pravilnik o načinu provođenja programa i provjeri znanja tražitelja azila, azilanata, stranaca pod privremenom zaštitom i stranaca pod supsidijarnom zaštitom, radi pristupa obrazovnom sustavu Republike Hrvatske
16. Pravilnik o načinu provođenja aktivnosti u školskim ustanovama na promicanju spoznaje o štetnosti uporabe duhanskih proizvoda za zdravlje
17. Pravilnik o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju
18. Pravilnik o odgoju i obrazovanju darovitih učenika

PROPISI VEZANI UZ OBITELJ

1. Obiteljski zakon
2. Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji
3. Zakonom o socijalnoj skrbi

PROPISI VEZANI UZ ZDRAVLJE

1. Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga
2. Zakon o zaštiti prava pacijenata
3. Zakon o zdravstvenoj zaštiti stranaca u Republici Hrvatskoj
4. Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju
5. Zakon o oslobađanju od plaćanja troškova dijela zdravstvene zaštite
6. Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama
7. Pravilnik o zdravstvenoj knjižici od rođenja do punoljetnosti

PROPISI VEZANI UZ SOCIJALNU SKRB

1. Zakon o udomiteljstvu
2. Zakon o rodiljnom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki
3. Zakon o doplatku za djecu
4. Zakon o nagradi za promicanje prava djeteta

OSTALI PROPISI

1. Zakon o zaštiti osobnih podataka
2. Zakon o azilu
3. Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati vozila kojima se prevoze djeca

PROPISI VEZANI UZ KAZNE

1. Kazneni zakon
2. Zakon o kaznenom postupku
3. Zakon o sudovima za mladež
4. Zakon o prekršajima

1. Konvencija o pravima djeteta
2. Konvencija o pravima osoba s invaliditetom
3. Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja
4. Konvencija o zabrani i trenutnim djelovanjima za ukidanje najgorih oblika dječjeg rada
5. Konvencija o najnižoj dobi za zapošljavanje

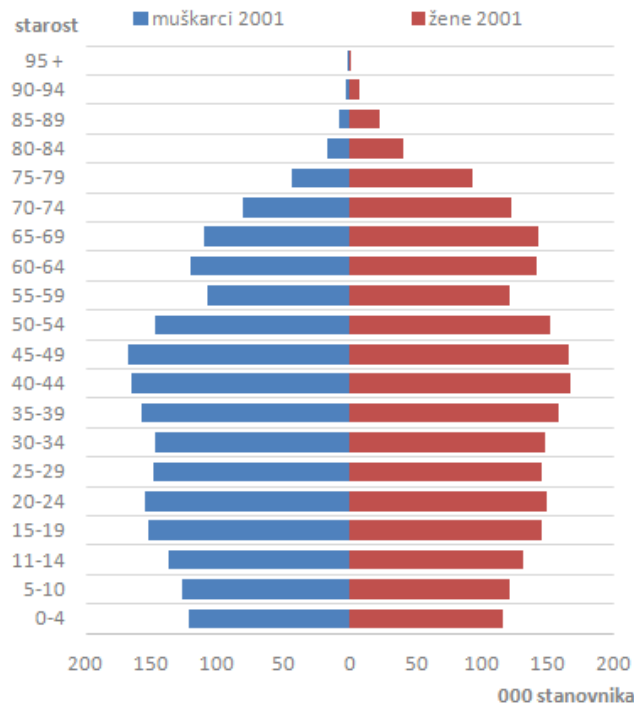

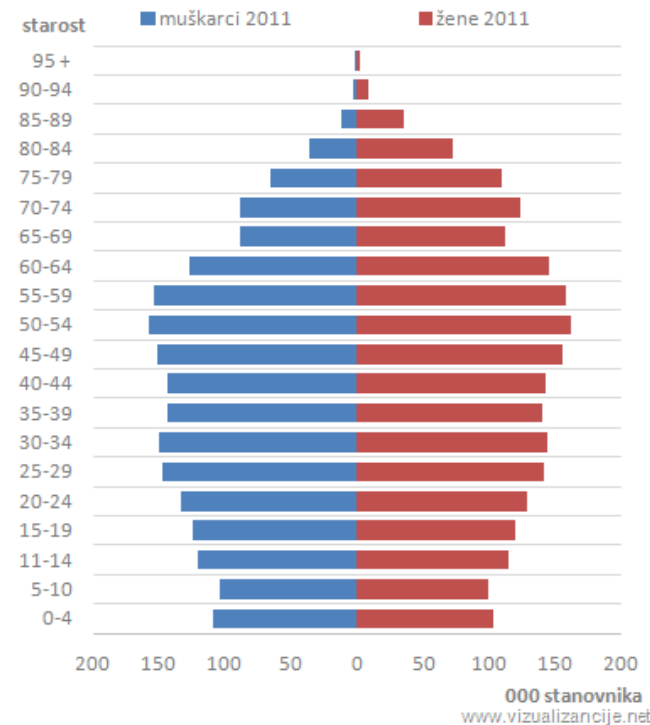
Smanjenje broja učenika u osnovnim školama

Rezultati popisa 2001.

Rezultati popisa 2011.

- Niske stope nataliteta = smanjenje broja djece u osnovnim školama, ali ne i broja zaposlenih.

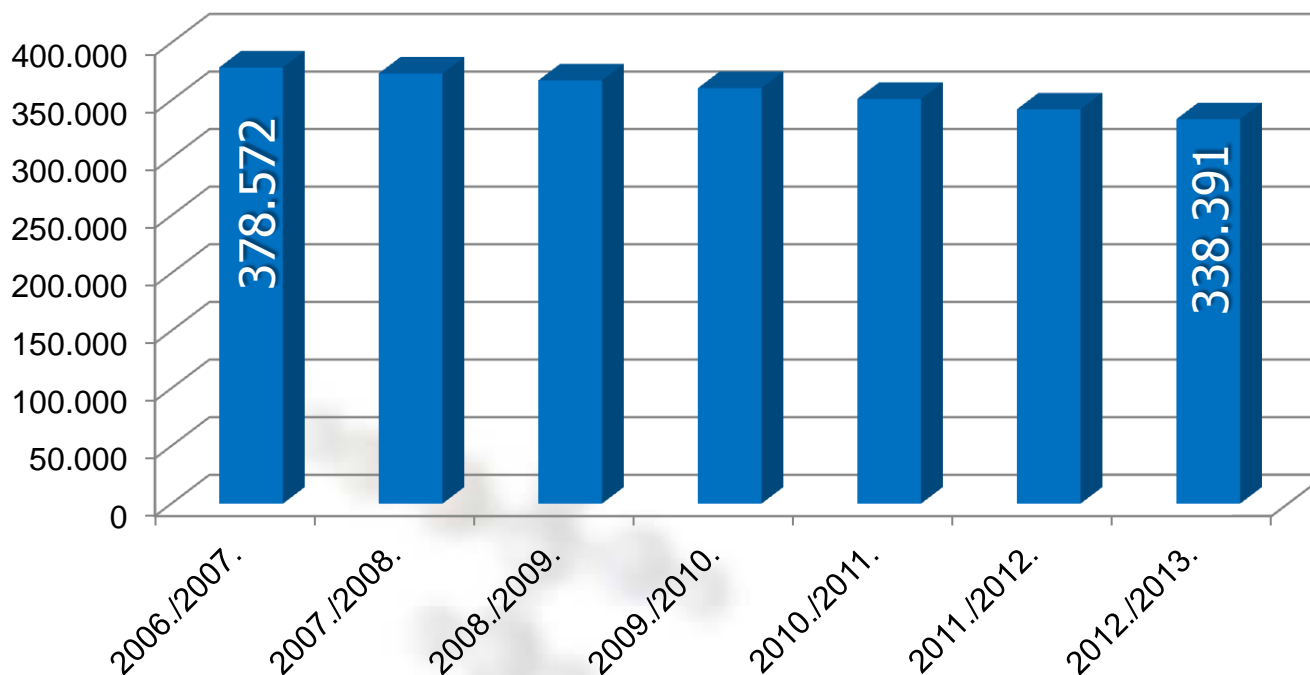
Zaposleni u osnovnim školama

Radno mjesto	Osoba	Na bazi punog radnog vremena	% na bazi punog radnog vremena
Ravnatelji/ce		867	
		9.643,28	
Učitelji/ce razredne nastave		17.097	
Učitelji/ce predmetne nastave		724,45	
Pedagozi		379,05	
	36.030	291,71	74,07
Stručnjaci edukacijsko-rehabilitacijskog profila		795,55	
Psiholozi			
Knjižničari			
Ostali zaposleni	11.515	9.991	25,93
UKUPNO	47.545	39.790	100

PROPISI VEZANI UZ PRAVA ZAPOSLENIH

1. Zakon o radu
2. Kolektivni ugovori
3. propisi vezani uz zaštitu na radu

Smanjenje broja učenika u osnovnim školama

- od šk. god. 2006./2007. do 2012./2013. u osnovnim školama je 44.381 učenik manje → veličina grada Dubrovnika (42.641 stanovnika)
- u odnosu na prošlu šk. god. u osnovnim je školama 8.156 učenika manje

- broj stanovnika Župe Dubrovačka (8.460) ili općine Mali Lošinja (8.070)

Ista prava ima svaki učenik i zaposlenik

OŠ M. Gupca
(643 učenika)

PŠ Gornji Daruvar
(3 učenika)

OŠ V. Nazora
(1.300 učenika)

PŠ Susak
(5 učenika)

OŠ Voštarnica
(73 učenika)

OŠ Braće Glumac
(45 učenika)

OŠ Kralja Tomislava
(109 učenika)

OŠ A. Cesarca
(702 učenika)

Katolička osnovna škola
Šibenik (198 učenika)

OŠ oca Petra Perice
(538 učenika)

OŠ Ante Andelinovića, Sućuraj

najmanja u RH (11 učenika)

manja samo privatna OŠ Grivica,
Rijeka (5 učenika)

OŠ Sveta Nedjelja

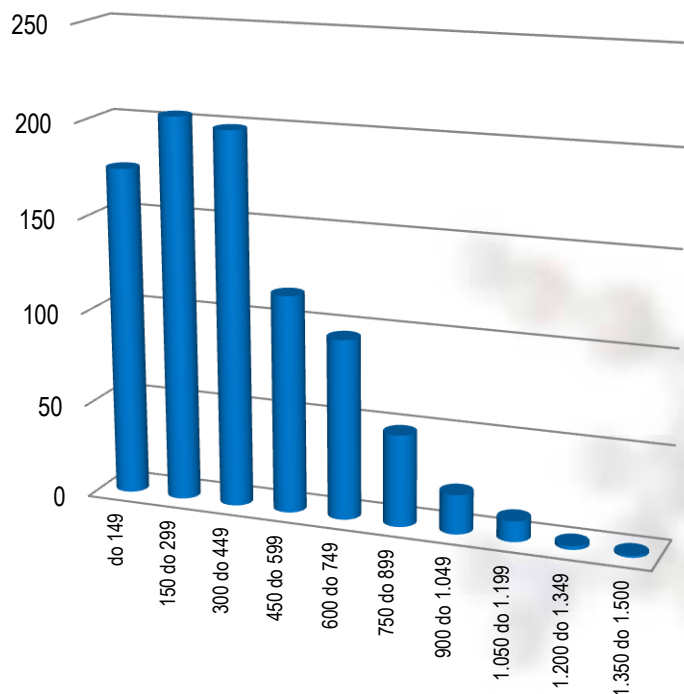
najveća u RH (1.446 učenika)

(663 učenika u MŠ
783 učenika u 4 PŠ)

Veličina osnovnih škola

Škole prema broju učenika

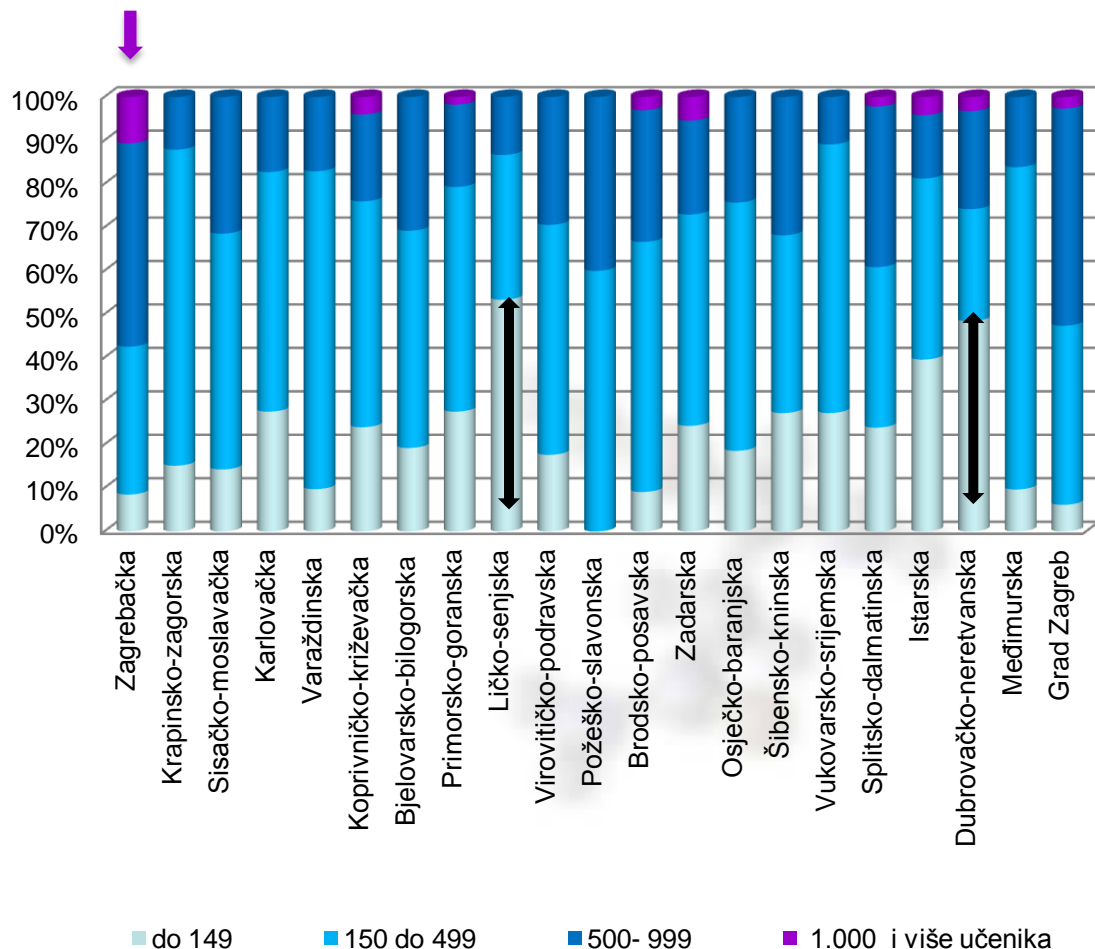

Broj učenika	Škole		Učenici		Prosječna veličina škole
	Broj	%	Broj	%	
do 149	175	20,02	17.105	5,06	98,63
150 do 299	204	23,34	45.744	13,53	224,18
300 do 449	199	22,77	72.971	21,58	336,74
450 do 599	116	13,27	60.495	17,89	520,96
600 do 749	96	10,98	65.237	19,29	678,44
750 do 899	49	5,61	40.117	11,86	812,61
900 do 1.049	21	2,40	20.188	5,97	961,24
1.050 do 1.199	11	1,26	12.307	3,64	1.118,82
1.200 do 1.349	2	0,23	2.581	0,76	1.290,50
1.350 do 1.500	1	0,11	1.446	0,43	1.446,00
SUM	874	100,00	338.191	100,00	396,73

- 20,02% do 149 učenika
- **46,11 % od 150 do 449 učenika**
- 29,86 % od 450 do 900 učenika
- 4,00% više od 901 učenik

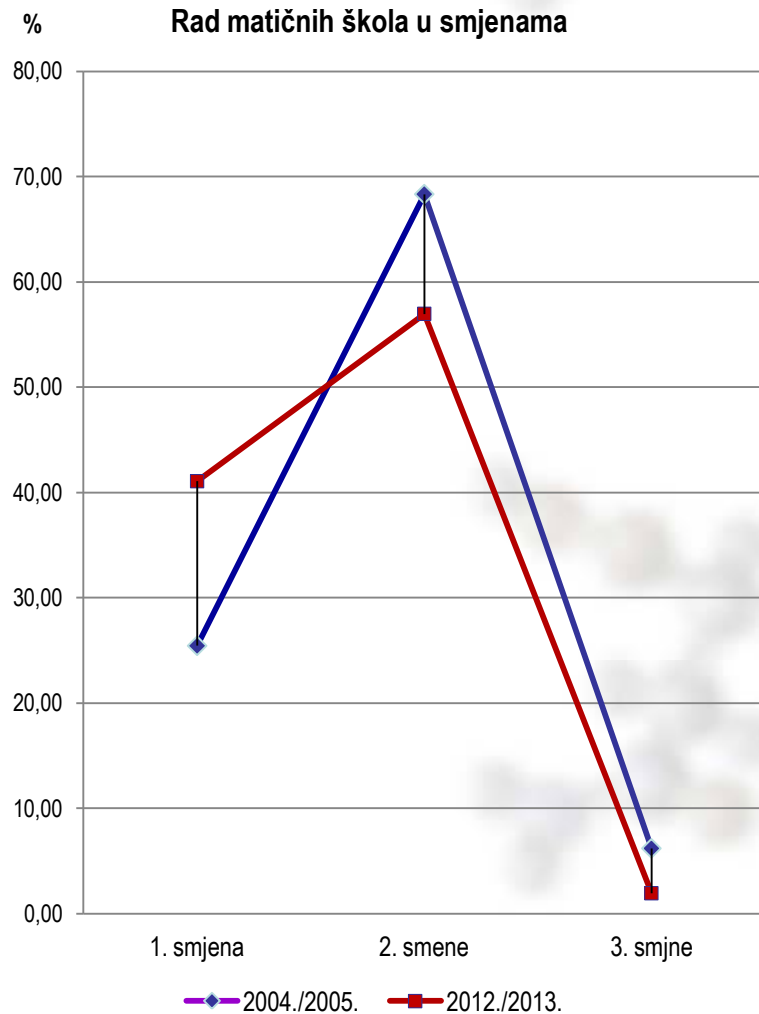
Veličina osnovnih škola

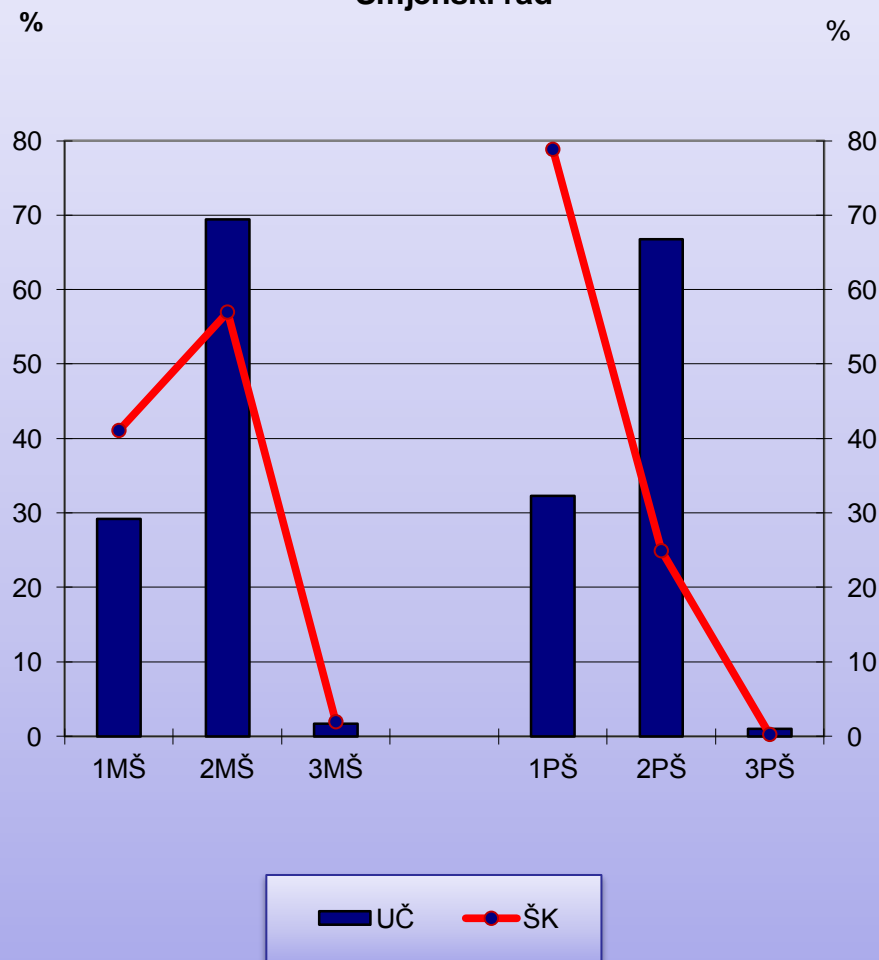
- u svim županijama škole s manje od 150 učenika
- najveći udio škola s manje od 150 učenika u Ličko-senjskoj (5,33%) i Dubrovačko-neretvanskoj županiji (48,39%)
- najveći udio škola s više od 1.000 učenika u Zagrebačkoj županiji (10,64%)

Rad matičnih škola u smjenama

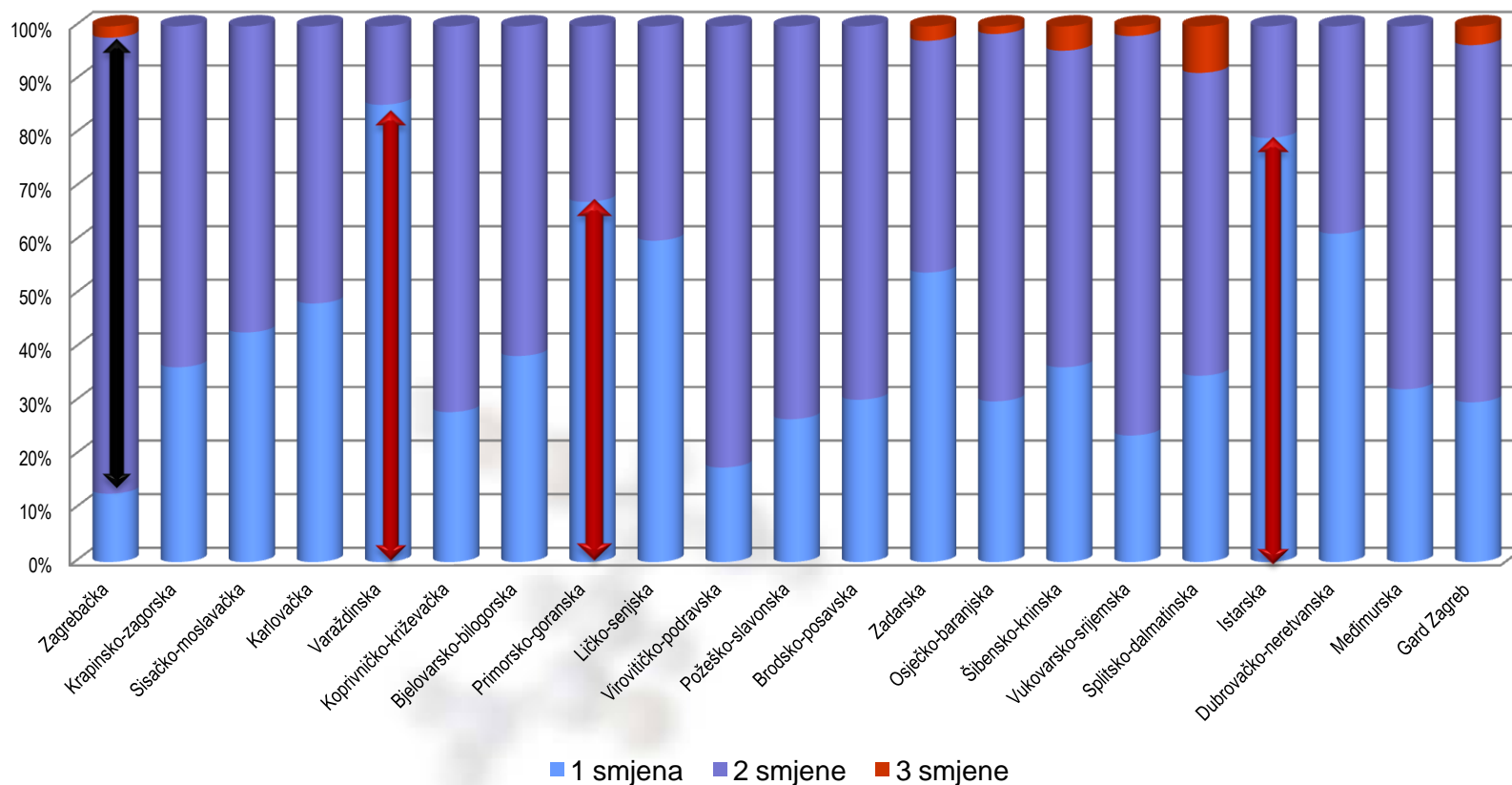

Smjenski rad

Rad matičnih škola u smjenama u šk. god. 2012./2013.

- u 7 županija 17 škola radi u tri smjene
- u Zagrebačkoj županiji najviše škola radi u dvije smjene
- najviše škola u jednoj smjeni radi u Varaždinskoj, Istarskoj i Primorsko-goranskoj županiji

Čl. 4. Zakona: Odgoj i obrazovanje u osnovnoj temelji se na jednakosti obrazovnih šansi za sve učenike prema njihovim sposobnostima

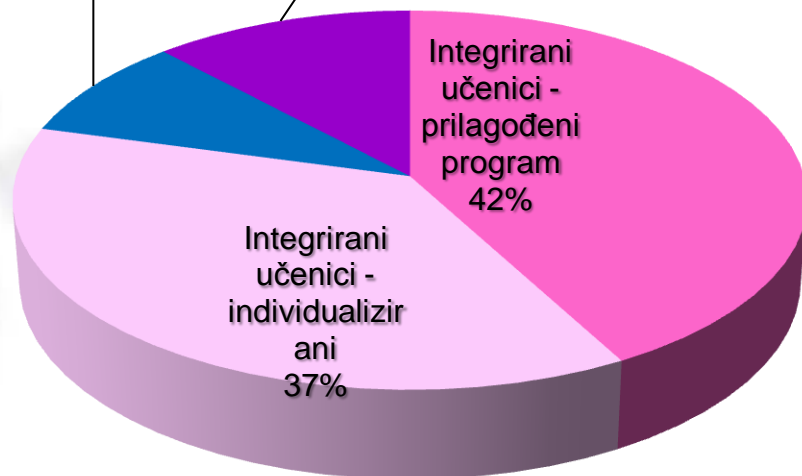
UČENICI S TEŠKOĆAMA (čl. 65. Zakona)

• 18.816 (5,61%) učenika osnovnih škola

u POS RO u
redovitoj
školi
9%

Škole s
posebnim
programima
12%

Škola mora omogućiti učeniku neometano pohađanje nastave

**Zakon o gradnji
(NN, 175/03)
članak 14.**

- Građevine javne i poslovne namjene moraju biti projektirane i izgrađene tako da je osobama smanjene pokretljivosti osiguran nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad ↔ **svaka bi škola trebala imati prilagođen pristup**

**Državni
pedagoški
standard**

- *članak 22. prilagođene sanitarije*
- *članak 23. jedna WC-kabinu za učenike s motoričkim poremećajima i prostor za presvlačenje i pranje inkontinentnih učenika*
- *članak 33. produženi stručni postupak (10 učenika) radni prostor od 30 m², za 5 učenik u rehabilitacijske postupke 15 m²*

**Zakon o odgoju i
obrazovanju u
osnovnoj i srednjoj
školi**

- **Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi** (članak 9.)
- Mreža škola mora udovoljiti zahtjevima dostupnosti
- **Odluka o donošenju mreže osnovnih i srednjih škola i ueničkih domova**

Moguća kršenja prava djeteta s teškoćama

Nepotrebna odgoda upisa u prvi razred

dijete ostaje u predškolskoj ustanovi jer to želi roditelj

Utvrđen oblik ili program školovanja nije u skladu s potrebama učenika

smanjenje broja učenika u RO s djecom s teškoćama → veći broj RO

Neprilagođeni uvjeti školovanja

- škola nije prilagođena **učenicima s teškoćama i radnicima s invaliditetom**
- ne vodi se računa o mreži škola
- odbija se mogućnost promjene organizacije rada
- osnivač nije osigurao sredstva za prilagodbu škole

Čl. 63. Zakona

Daroviti učenici

- **2.319** učenika i učenica ili 0,69% učenika osnovnih škola
- **akceleriralo 12** učenika i učenica osnovnih škola s općeobrazovnim programima i
- **340** učenika i učenica osnovnih škola s umjetničkim programima

Br.	Županija	Broj darovitih	%	Broj učenika koji su akcelerirali tijekom šk. god. 2011./2012.	
				Redovite osnovne škole	Glazbene škole
1.	Zagrebačka	331		1	10
2.	Krapinsko-zagorska	60		0	26
3.	Sisačko-moslavačka	16		1	8
4.	Karlovačka	244		1	0
5.	Varaždinska	64		0	8
6.	Koprivničko-križevačka	37		0	0
7.	Bjelovarsko-bilogorska	70		0	2
8.	Primorsko-goranska	105		3	12
9.	Ličko-senjska	0		0	0
10.	Virovitičko-podravska	0		0	4
11.	Požeško-slavonska	16		0	6
12.	Brodsko-posavska	1		1	3
13.	Zadarska	0		0	2
14.	Osječko-baranjska	197		0	14
15.	Šibensko-kninska	0		0	1
16.	Vukovarsko-srijemska	23		1	4
17.	Splitsko-dalmatinska	0		1	29
18.	Istarska	114		0	15
19.	Dubrovačko-neretvanska	2		0	0
20.	Međimurska	0		0	16
21.	Grad Zagreb	1.039		3	180
REPUBLIKA HRVATSKA		2.319		12	340
% učenika OŠ		0,69			

Moguća kršenja prava darovitog djeteta

Neupisivanje u prvi razred

dijete ostaje u predškolskoj ustanovi jer nije utvrđeno da ima veće sposobnosti

Škola nije omogućila akceleraciju

- nema stručnih suradnika
- roditelji nisu zainteresirani
- učitelji ne znaju što činiti

pravilnik za

Škola u malom naselju

- nema uvjeta za organizaciju nastave u skladu s potrebama djeteta
- učitelji i/ili učenici putnici
- u lokalnoj zajednici nisu prepoznate potrebe djece (izvanškolske aktivnosti)

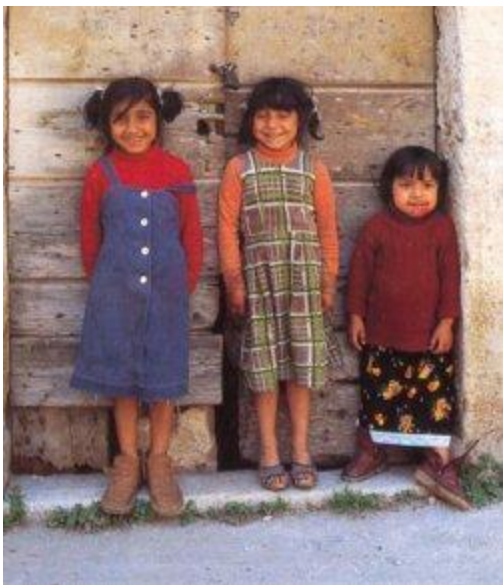
Zakon odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina

1. Djeca pripadnici nacionalnih manjina

Tablica 1. Školovanje po modelu A, B i C u šk. god. 2011./12.

Ustanova	Broj učenika	Broj ustanova	Broj skupina	Broj učitelja
Osnovna škola	6.830	140	680	776

Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

Djeca pripadnici romske nacionalne manjine

- Nacionalni program za Rome
- Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma od 2005.-2015.

Učenci romske nacionalne manjine u osnovnim školama Međimurske županije

Štrigova

Mursko Središće

Vratišinec

Podturen

Domašinec

Belica

Pribislavec

Hodošan

Goričan

Macinec

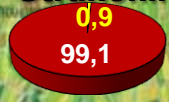
Čakovec

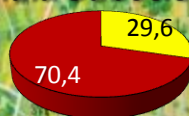
Nedelišće

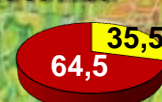
Strahoninec

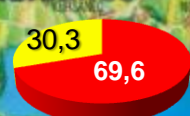
Mala Subotica

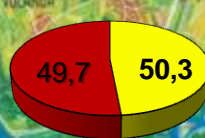
Kotoriba

Kuršanec

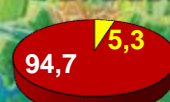

Orehovica

100

D. Dubrava

Legenda: Udio učenika romske nacionalne manjine (u %)

Udio ostalih učenika (u %)

Čl. 43.-46. Zakona

- posebnu pomoć škole su dužne pružati **djeci** koja imaju pravo na školovanje u RH, a ne znaju ili nedostatno poznaju hrvatski jezik

dreamstime.com

- članova obitelji radnika koji je državljanin države članice EU te obavlja ili je obavljao samostalnu djelatnost, odnosno koji je zaposlen ili je bio zaposlen na području RH,
- azilanta i tražitelje azila,
- stranca pod supsidijarnom zaštitom
- stranca pod privremenom zaštitom

**Krivo utvrđeno
oblik /program
školovanja**

primjerni
program
umjesto
pripreme ili
dopunske
nastava
hrvatskoga
jezika

**Diskriminacija i/ili
segregacija**

- od strane drugih učenika
- većina djece pripadnika nacionalnih manjina u jednom RO u školama koje nisu po modelu A
- netolerancija učenika/učitelja/roditelja

**Pravo na
vjerski odgoj**

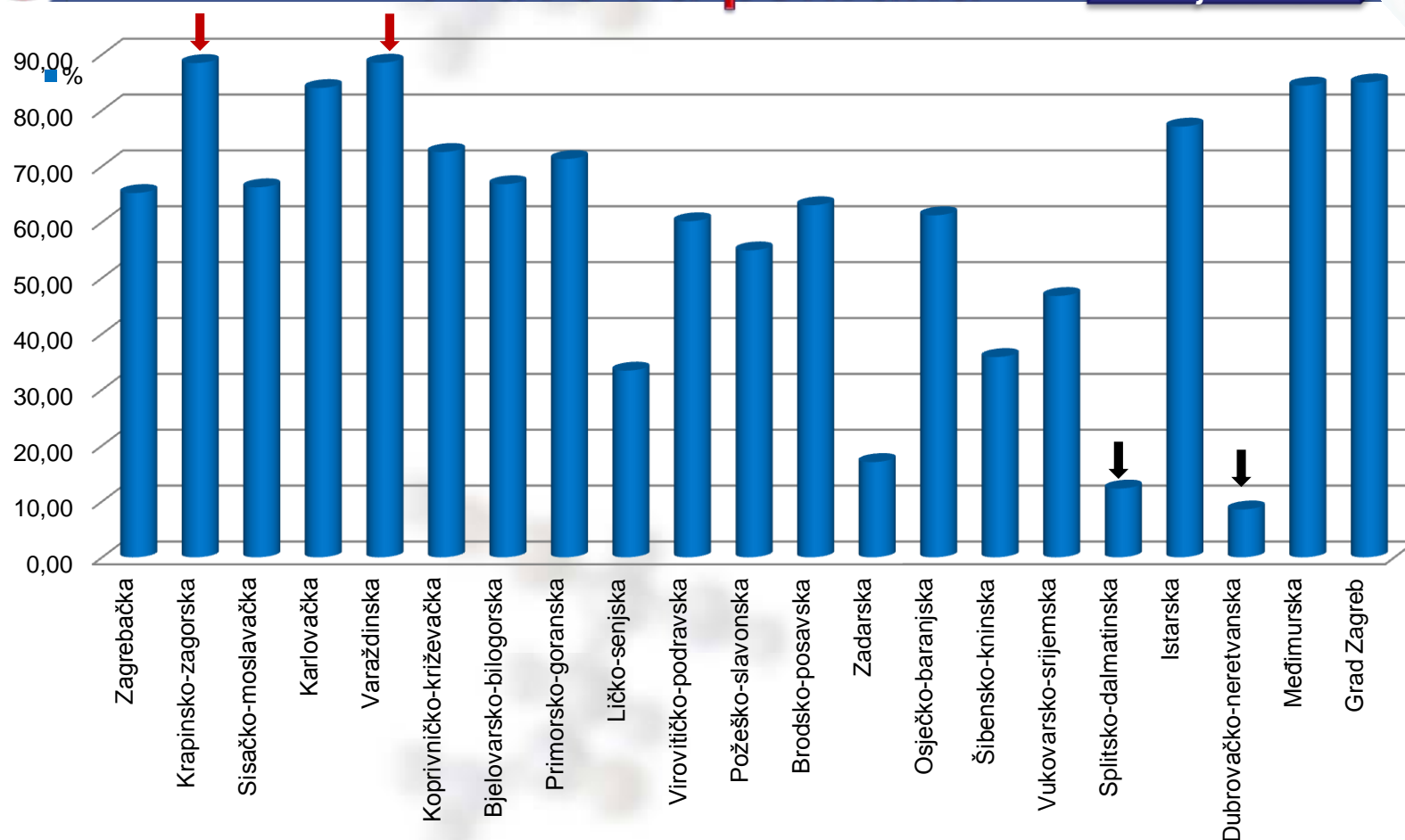
- organizacija vjeronauka
- neupisivanje ocjene u svjedodžbu

- nemogućnost sudjelovanja na stručnim edukacijama
- nedostatna pomoć stručnih suradnika

UČENIKA

UČITELJA

- **najviše** se učenika/ca hrani u Varaždinskoj (88,53%) i Krapinsko-zagorskoj (88,47%) županiji
- **najmanje** u Dubrovačko-neretvanskoj (8,56%) i Splitsko-dalmatinskoj (12,3%)

Moguća kršenja prava djeteta na prehranu

škola nema organiziranu prehranu

ne provodi se pravilna prehrana u skladu s **Normativima za prehranu učenika u osnovnoj školi (Narodne novine, broj 146/12)**

u školi su postavljeni automati u kojima se nudi brza hrana i gazirana pića (zabranjeno čl. 38. st. 2, DPS-a)

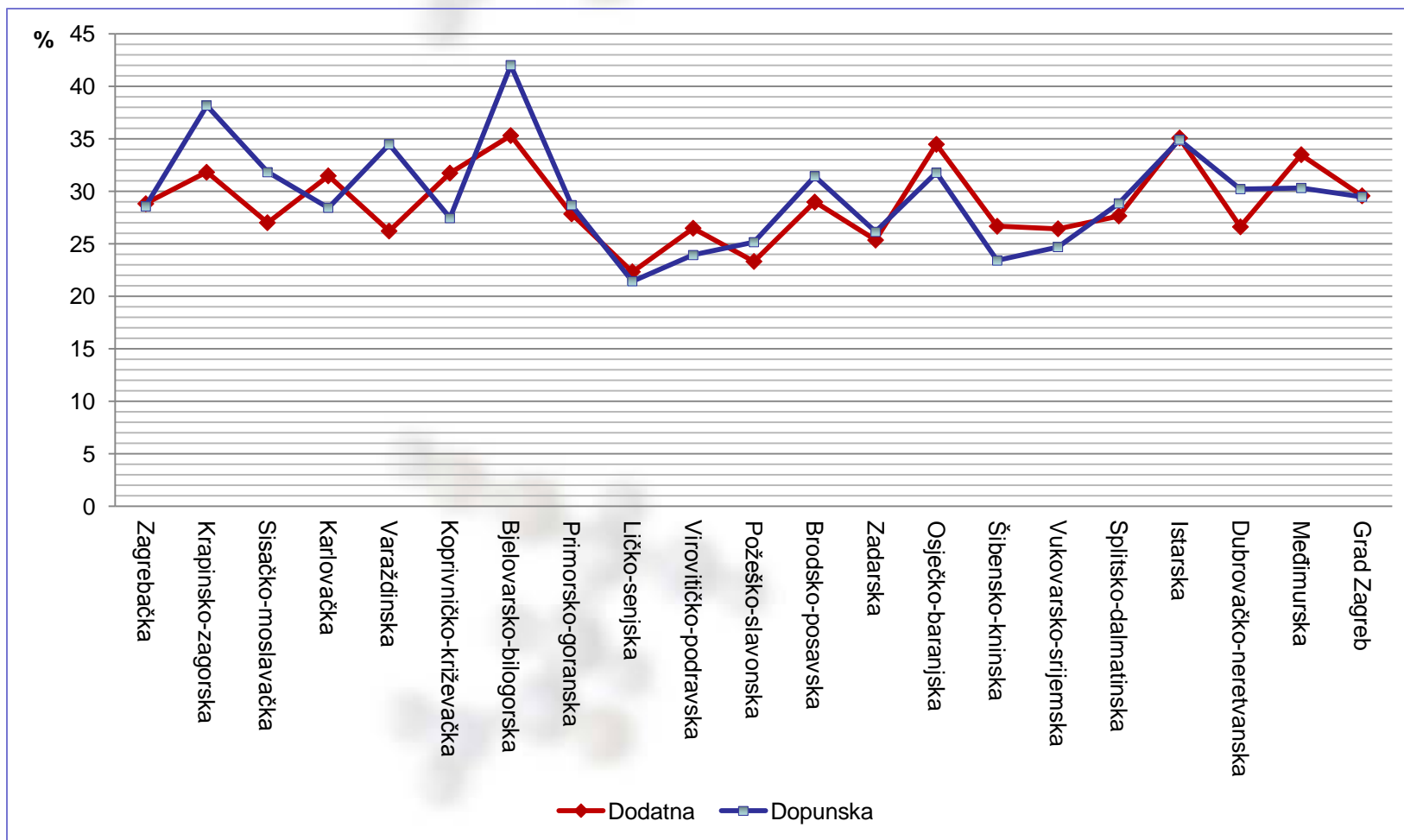
djeca plaćaju učitelju/ici

- nema računa
- opterećenje učitelja/ice

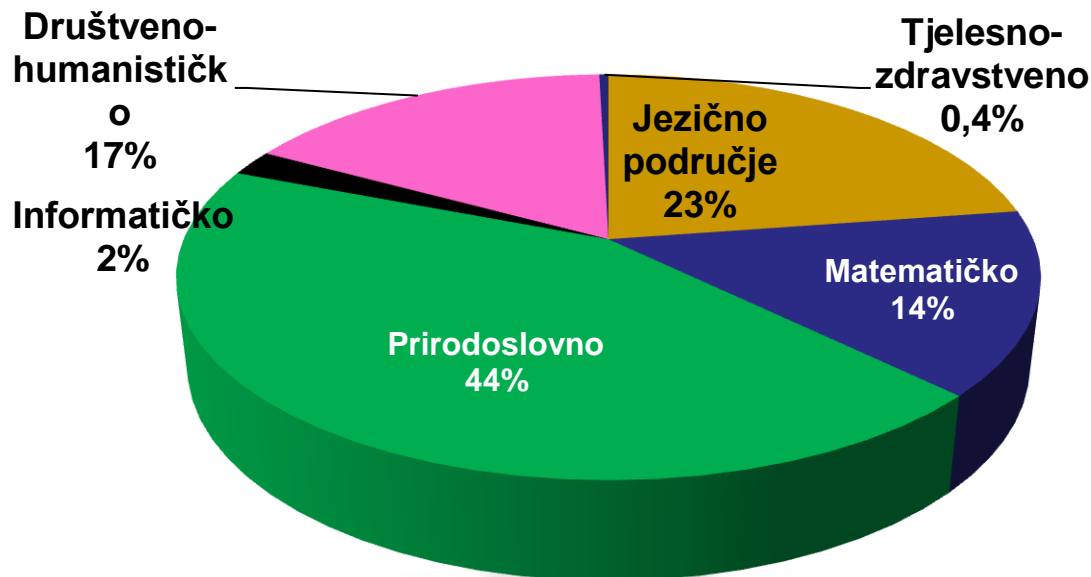

Pravo na dopunsku i dodatnu nastavu

- 29% učenika uključeno u dodatnu nastavu, a 30% u dopunsku nastavu
- najviše učenika u DOP (42%) i DOD nastavi (35%) u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji

Uzorak
88 OŠ
33.719 (10,11%)

- najviše se DOD nastave organizira u prirodoslovnom području (biologija, fizika, geografija, kemija)
- najmanje u tjelesno-zdravstvenom području
- u samo 9 osnovnih škola, od toga u 6 Eko škola dodatna nastava Prirode i društva (od I. do IV. razreda)

Dopunska nastava i moguća kršenja prava

- u školi nije organizirana dopunska nastava u skladu s potrebama učenika
- dijete nema obvezu dolaska
- roditelj ne uvažava preporuku učitelja

učitelji neredovito održavaju dopunsku nastavu

nude se poduke izvan škole kod samog učitelja ili kod kolege

- učitelj u skladu s mogućnostima nije zadužen dopunskom nastavom

Moguća kršenja prava djeteta i izborna nastava

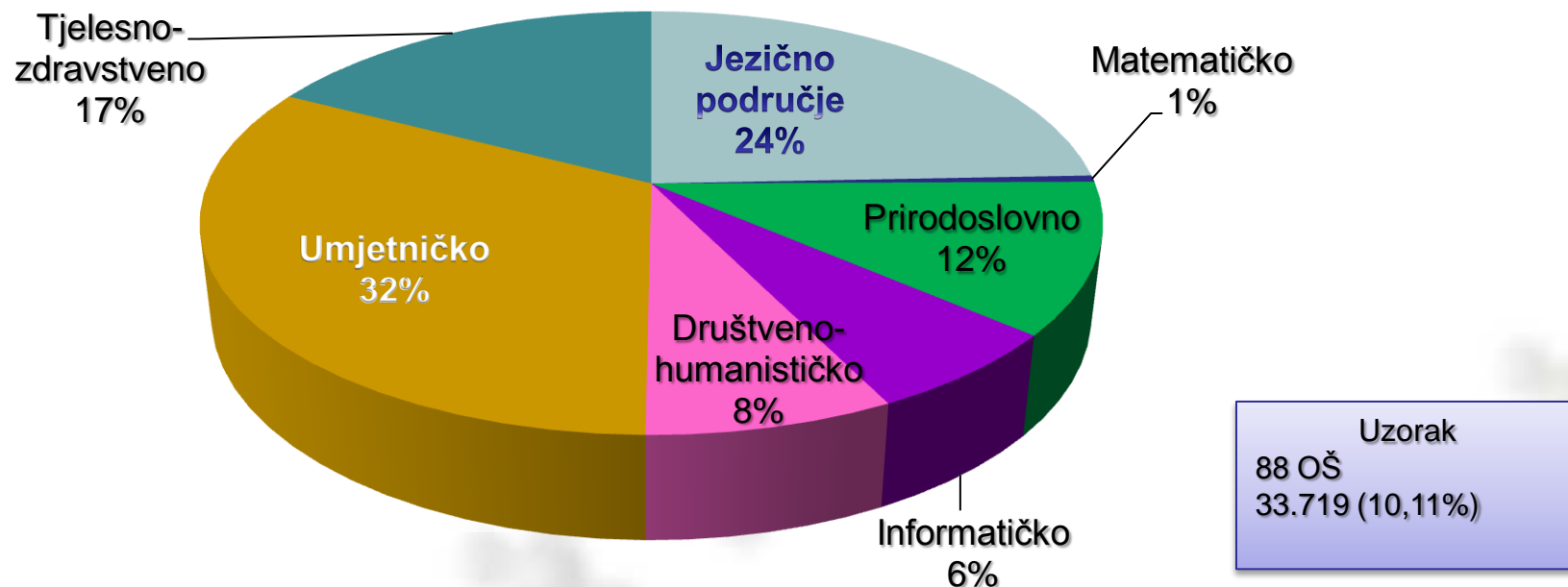
nemogućnost nastavka učenja stranog iz predškolske ustanove

ne omogućuje se pravo učenika da prestane pohađati izbornu nastavu u skladu s čl. 27. Zakona

škola nema potrebne uvjete ili učitelje

- 2.039 izvannastavnih aktivnosti u analiziranim školama (N=88)
- prosjek po području 291,28
- najzastupljenije INA umjetničkog područja (32%)
- najmanje zastupljene aktivnosti matematičkog područja (1%)
- INA prirodoslovnog područja (12%) – ispodprosječno zastupljene

Moguća kršenja prava i izvannastavne aktivnosti

nemogućnost odabira

male škole → iste INA

vrijeme održavanja

učenici putnici → izvanškolske aktivnosti → suprotna smjena

- **ponuda** nije u skladu s interesima učenika

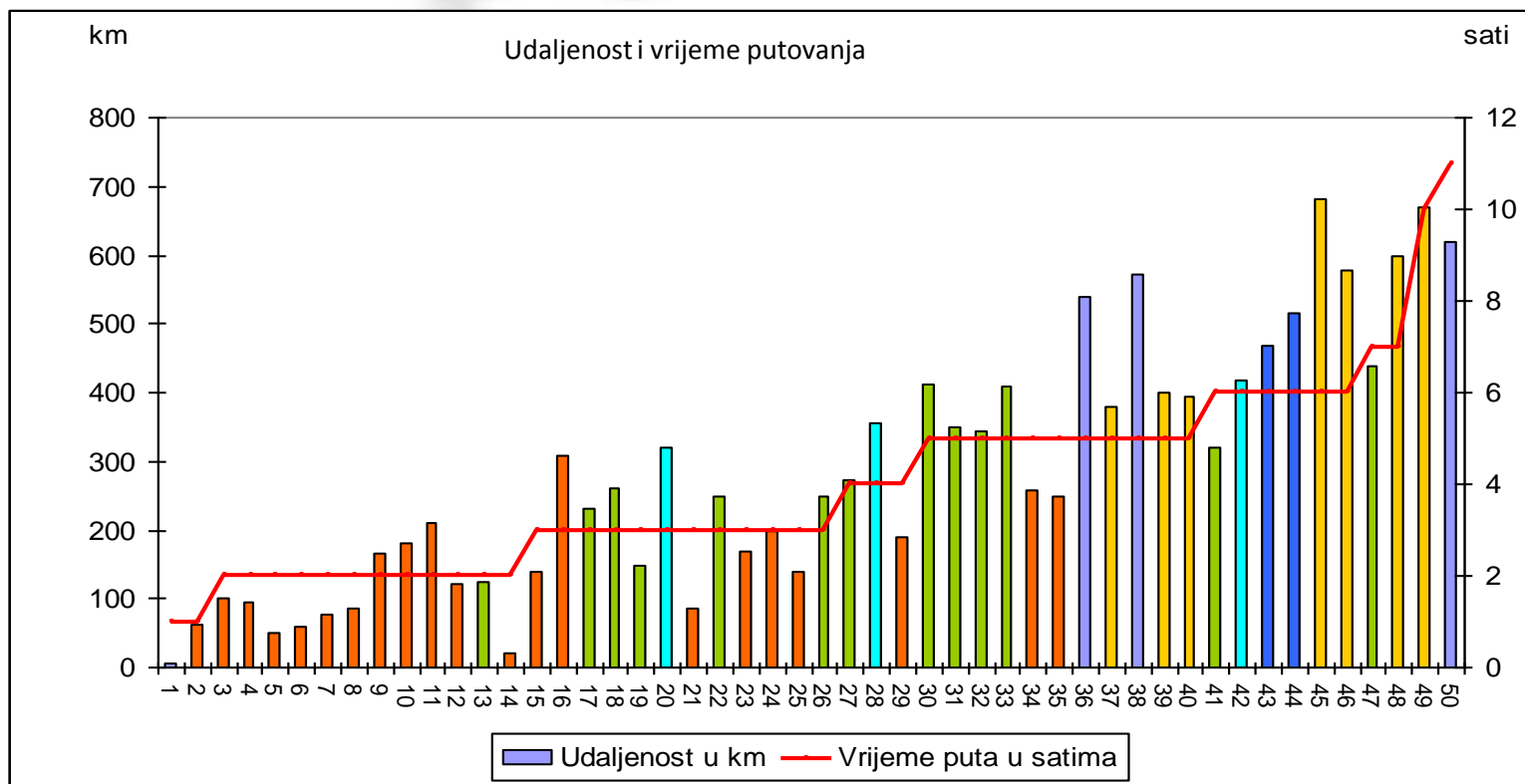

- nametnuto vođenje INA za koju nema interesa i sposobnostima
- ne/podrška ravnatelja

Udaljenost i vrijeme provedeno na putu

- **Legenda:** ■ unutar Sjeverozapadne HR, ■ Istočna Hrvatska, ■ Gorska HR, ■ Istra, ■ Sjeverno hrvatsko primorje, ■ Sjeverna Dalmacija
- prosječno trajanje putovanja **4** sata (44,4% vremena)
- prosječna dužina puta 288 km
- razgledavanje uz vodiča min. **1** sat
- stanke za jelo **1** sat

Terenski rad?
1 – 2 sata

Moguća kršenja prava i izvanučionička nastava

- nejednake financijske mogućnosti
- neizdavanje računa (*Zakon o turističkoj djelatnosti*)

- neprimjerena pratnja (*DPS*)
- siguran prijevoz

- neprimjeren odabir odredišta (velika udaljenost, isto odredište više puta, neusklađenost s *NPIP*-om)

- dnevnice (*Kolektivni ugovor*)
- sudjelovanje u donošenju odluka nemogućnost samostalnog odabira odredišta
- sakupljanje novca

Zabrana promidžbe i prodaje

Čl. 58. Zakona

U školskim ustanovama zabranjen je svaki oblik promidžbe i prodaje proizvoda koji nisu u skladu s ciljevima odgoja i obrazovanja.

Pravilnik

- propisan način mogućnosti promidžbe i prodaje

samo uz odobrenje školskog odbora

Čl. 61. Zakona

- pravila i obveze ponašanja u školskoj ustanovi, unutarnjem i vanjskom prostoru,
- pravila međusobnih odnosa učenika,
- pravila međusobnih odnosa učenika i radnika,
- radno vrijeme,
- pravila sigurnosti i zaštite od socijalno neprihvatljivih oblika ponašanja, diskriminacije, neprijateljstva i nasilja i
- način postupanja prema imovini.

Pravilnik

- Neodobrena sredstva u vrijeme nastave ne mogu se koristiti

upozorenje učitelja i odlaganje na vidljivo mjesto

NEPOS LUH UČENIKA

poziv stručnog suradnika, razrednika, ravnatelja

razgovor

poziv roditelja u školu

pedagoška mjera – centar za socijalnu skrb

Nasilje u školama u 2012. godini

Vrsta događaja	Osnovne škole	Srednje škole
Tjelesna ozljeda	164	87
Nasilničko ponašanje	401	124
Seksualni delikt	8	9
Sudjelovanje u tučnjavi	195	94
Samoubojstvo	1	1
Razbojništvo	8	8
Provala	15	6
Krađa	41	32
Oštećenje tuđe stvari	78	34
Prijetnja	120	57
Zlouporaba opojnih droga	4	91
Neovlašteno posjedovanje vatrenog oružja ili drugih sredstava pogodnih za ozljeđivanje	7	92
Oštećenje školske imovine	142	44
Narušavanje javnog reda i mira	61	60
Verbalno nasilje	228	128
Ostalo - spaljivanje i otuđivanje školskih dnevnika, elektr. nasilje itd.	44	51
UKUPNO	1.517	918

Mjesto događaja	Osnovne škole	Srednje škole
Prostor u kojima se izvodi redovita nastava	361	172
Ostali unutarnji prostori odgojno-obrazovne ustanove	179	111
Dvorište odgojno-obrazovne ustanove	316	94
Ulica	183	161
UKUPNO	1.039	538

Kućni red

- pravila sigurnosti i zaštite od socijalno neprihvatljivih oblika ponašanja, diskriminacije, neprijateljstva i nasilja

Pravilnik

- na ulazu – odrasla osoba
- u školi i na vanjskim prostorima škole

učitelji

Čl. 61. Zakona

- tjelesno i emocionalno nasilje,
- spolne zlouporabe,
- zanemarivanja,
- nehajnog postupanja,
- zlostavljanja ili izrabljivanja učenika

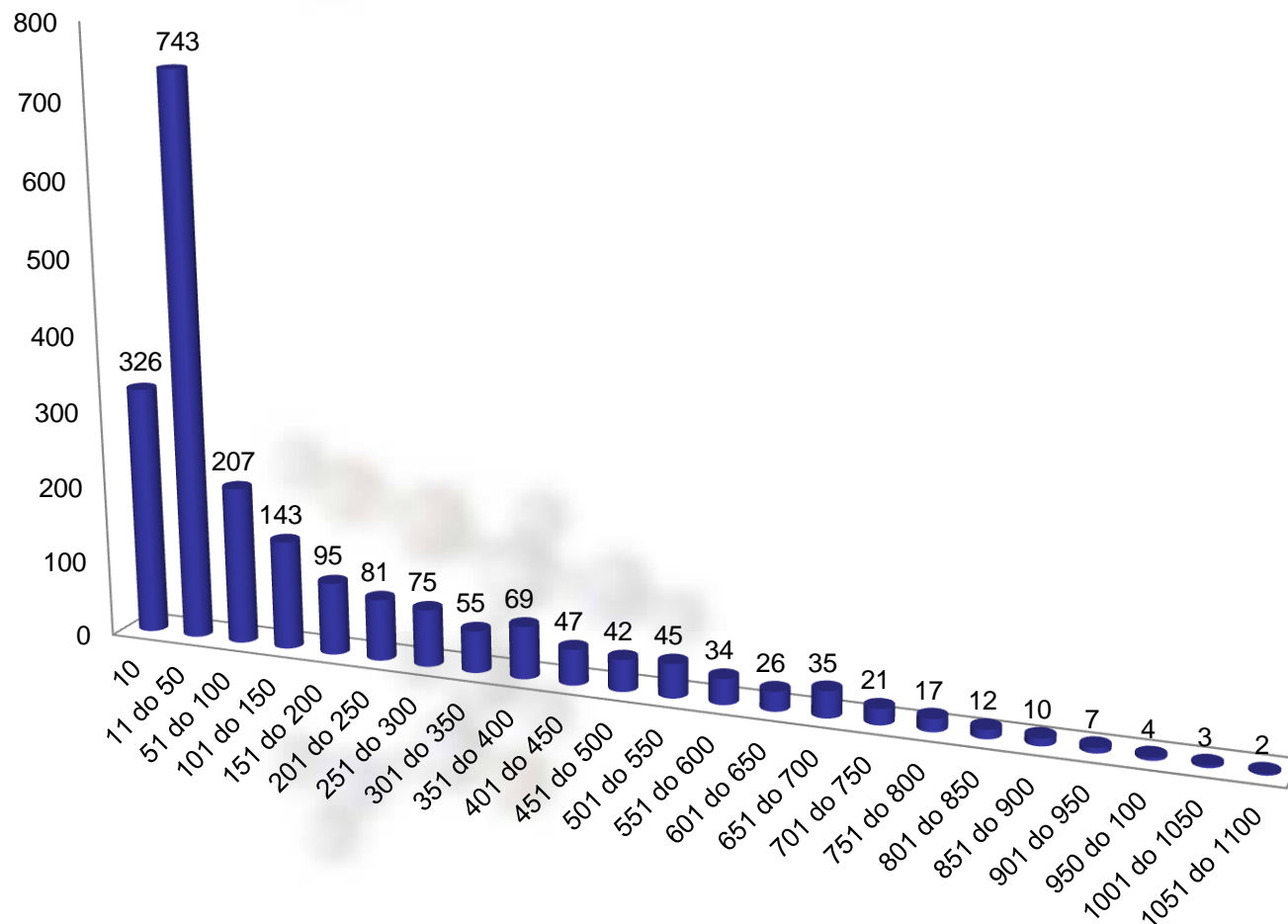

Pravilnik

- zaštitu prava osiguravaju odgojno-obrazovni radnici školske ustanove u suradnji s nadležnim institucijama i tijelima
- odmah poduzeti sve mjere da se zaustavi i prekine aktualno nasilno postupanje prema učeniku, a u slučaju potrebe pozvati djelatnika policije,
- pružiti liječničku pomoć,
- pozvati roditelje i **policiju**,
- razgovor s žrtvom i počiniteljem,
- centar za socijalnu skrb...
- vladanje ne može biti primjerno

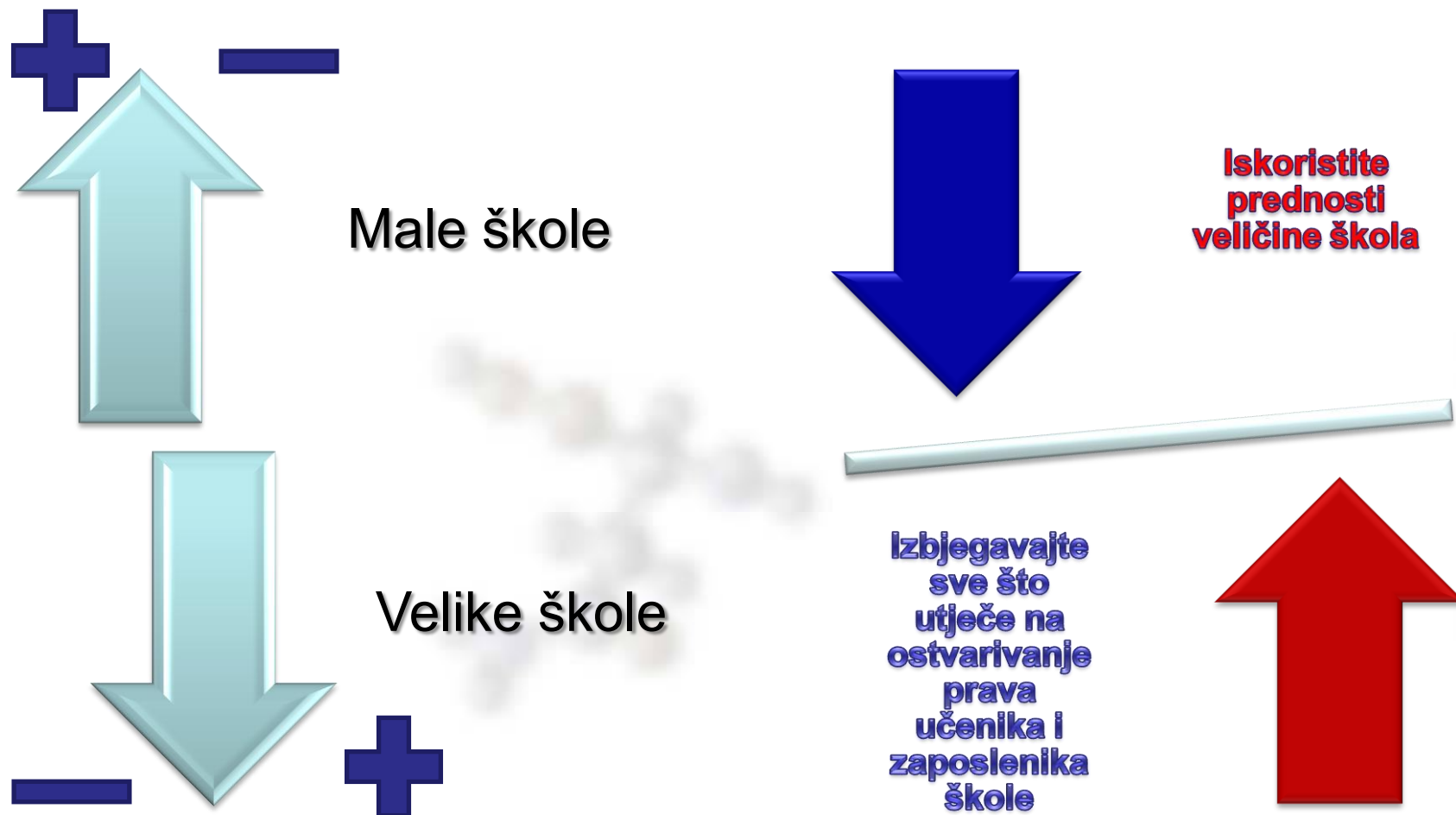
Broj učenika u školskim objektima

UKUPNO: 2.099 objekata 18.821 razredni odjel

- 1.419 (68%) objekata do 150 učenika
- 76 (3.6%) objekata više od 701 učenika

Ovisi li veličina škole na prava učenika?

<http://www.mzos.hr>

- telefon: **+385 (1) 4569 000; 4594 444**
- faks: **+385 (1) 4594 301**
- e-pošta: **ured@mzos.hr**
- **Donje Svetice 38, 10000 Zagreb**

**PROFESOR
BALTAZAR
ODGOVARA**

KLICKNI ▶